

משרד האוצר
אגף שוק ההון ביטוח וחיסכון

היחידה לפניות הציבור

ד' בתמוז, התשע"ב
24 ביוני 2012
מס' תיק: 89674

לכבוד
הממונה על פניות הציבור
חברה לביטוח בע"מ

ג.נ.,

הנדון: קיזוז יתרת אגרת רישוי לרכב במקרים של אבדן גמור בפוליסה לביטוח מקיף לרכב - פניות מס' 89674 ו- מס' 96666 – טיוטה מס' 1

מבוא

1. לאחר שביררנו עמכם את התלונות שבנדון, אנו מביאים את הכרעתנו בהן.
2. כיוון שבשתי התלונות עולות שאלות עקרוניות זהות, ההכרעה ניתנת בשתייהן יחד. ההכרעה המפורטת והמנומקת תישלח במקביל לשני המתלוננים. ואולם, בשל חובת הסודיות שחלה עלינו, פרטי המתלוננים המסוימים אינם מופיעים בהכרעה זו. בהכרעה מובאים רק תמצית הפרטים והטענות הרלוונטיות שהועלו בכל אחת מהתלונות.
3. עניינן של שתי התלונות הוא החלטת חברת הביטוח לקזז מתגמולי הביטוח המשולמים למבוטחים, במקרים של אבדן גמור לרכב, את החלק היחסי של אגרת הרישוי ממועד מקרה הביטוח ועד למועד בו מסתיים התוקף של אגרת הרישוי (להלן: "הקיזוז").

הפניות

1. פנייה מס' 89674: רכבו של הפונה (שנת ייצור 2002, תאריך תחילת הרישוי 14.2.2002) היה מעורב בתאונה ביום 23 בפברואר 2011 והוכרז כאבדן גמור. ביום 16 במרץ 2011 הועבר למבוטח הפיצוי בגין הרכב.
2. בהודעת התשלום מיום 15 במרץ 2011 פירטה חברת הביטוח את חישוב הפיצוי:

מהות	הערה	הפחתה/תוספת ב-%	סכום בש"ח
ערך הרכב על פי מחירון			31,000
מספר בעלויות	תוספת בגין מס בעלויות נמוך	1.00	310
מד אוז (ק"מ)	תוספת בגין מס קמ נמוך	10.00	3,131
קיזוז אגרת רישוי יחסית	עלות האגרה היחסית מוחזרת עי משרד התחבורה		-880
קיזוז חוב פרמיה			-1,423
		סה"כ לפיצוי:	32,137

הרינו להודיעך על תשלום תגמולי ביטוח בסך 32,137 ₪ בגין זק מסוג תאונה- זק טוטלי מיום 23/02/2011, על פי התחשיב המפורט להלן:

משרד האוצר
אגף שוק ההון ביטוח וחיסכון

היחידה לפניות הציבור

3. לטענת חברת הביטוח, בחישוב הקיזוז חברת הביטוח היטיבה עם המבוטח:

ה. קיזוז אגרת רישוי 880- שו חושב לפי החזר של 11 חודשים. האגרה השנתית היא 970 שו זלפי 11 חודשים הינה 880 שו. חשוב לציין כי החישוב מתבצע לטובת המבוטח בחודשים מלאים. לדוג': במקרה הנ"ל, על הקיזוז להיות מחושב לפי 11 חודשים ו-19 יום. את הקיזוז ביצענו כאמור רק ל-11 חודשים.

4. פנייה מס' 96666: רכבו של הפונה (שנת ייצור 1999, תאריך רישום 16 דצמבר 1999) ניזוק בתאונה ביום 22 בינואר 2012. בהודעת התשלום מיום 15 בפברואר 2012 פורט חישוב תגמולי הביטוח:

מהות	סכום נדרש	הערה	הפחתה/תוספת ב-%	סכום בש"ח
ערך הרכב על פי מחירון				9,500
הפחתה/העלאת ערך בגין מס' בעלויות			1.00	95
הפחתה/העלאת ערך בגין מס' קילומטרים			1.50	-144
קיזוז אגרת רישוי יחסית		עלות האגרה היחסית מוחזרת על ידי משרד התחבורה.		-798

סה"כ לתשלום: 8,653 ש"ח

עמדת חברת הביטוח בתשובותיה לפונים ולבירורים נוספים

5. בהתאם לתנאי הפוליסה תגמולי הביטוח במקרה של אבדן גמור יחושבו לפי "מחירון מכוניות משומשות וחדשות" המפורסם בידי השמאי לוי יצחק (להלן "המחירון").

6. בהתאם למחירון ערכו של רכב משומש כולל בתוכו את הרכיב של אגרת הרישוי השנתית. **חברת הביטוח מבססת את עמדתה על הערה המופיעה בראש העמוד שכותרתו "כיצד להשתמש בלוחות המחירים" וזו לשונה:**

"המחיר של מכונית חדשה אינו כולל הוצאות אגרת רישוי בסך 4,000 – 3,000 שקלים (אלא אם צויין אחרת). **מחיר מכונית משומשת כולל את אגרת הרישוי יחסית לתקופת השימוש**" [הדגשה הוספה].

7. לאחר ששמאי רכב קבע כי לרכב נגרם נזק של אבדן גמור ורשיון הרכב בוטל, משרד התחבורה מחזיר לבעל הרכב את העלות היחסית של אגרת הרישוי (ממועד ביטול רשיון הרכב ועד תום תקופת רשיון הרכב). כיוון שכך, המבוטח אינו זכאי לקבל את העלות האמורה במסגרת תשלום תביעת הביטוח שלו.

8. החזר יכול להתבצע בין בעקבות פנייה של בעל הרכב ישירות למשרד התחבורה ובין בעקבות פנייה שלו למשרד התחבורה באמצעות חברת הביטוח.

9. הפיצוי לפי המחירון ייעשה "לאחר שיקלול הגורמים המקובלים המשפיעים (הכוונה לכל הגורמים המצויינים במחירון כגורמים משפיעים)".

10. המחירון אינו מתייחס אך ורק למצב של "מוכר וקונה מרצון" אלא גם למצב של תשלום תגמולי ביטוח בגין אבדן גמור של הרכב.

11. בחוזר ביטוח 2000/12 שעניינו "ביטוח רכב (רכוש) - תגמולי ביטוח במקרה של אבדן גמור" [להלן: "החוזר"] נקבע שתשלום תגמולי ביטוח במקרה של אבדן גמור ייעשה לפי מחירון ששמו יופיע בתנאי

משרד האוצר אגף שוק ההון ביטוח וחסכון

היחידה לפניות הציבור

- הפוליסה. במקרים דגן, חישוב תגמולי הביטוח נעשה לפי כל האמור במחירון, ובכלל זה חישוב תוספות לערך הרכב (מספר בעלויות נמוך וקילומטרז' נמוך), כמו גם הפחתת היתרה היחסית של אגרת הרישוי.
12. אם חברת הביטוח לא תבצע את הקיזוז והמבוטח יקבל ממשרד התחבורה את ההחזר של החלק היחסי של האגרה הרי שהוא ייהנה מהסכום פעמיים ויש בכך משום עשיית עושר ולא במשפט.
13. חברת הביטוח נוהגת לסייע למבוטחים לקבל את ההחזר בתקופה מהירה יחסית כיוון שהיא מזינה ישירות את המחשב של משרד הרישוי בבקשה להחזר יתרת האגרה.
14. חברת הביטוח פנתה למשרד הרישוי בבקשה לברר את האפשרות לקבלת ההחזר של החלק היחסי של אגרת הרישוי ישירות אליה (לאחר השבת דמי אגרת הרישוי למבוטחים כחלק מתשלום תגמולי הביטוח), ונענתה בשלילה.
15. חברת הביטוח הפנתה לפסק הדין של בית המשפט לתביעות קטנות ברחובות (ת.ק. 48846-05-11 סטפני נ' שומרה חברה לביטוח בע"מ, ניתן ביום 6 במאי 2012), שבו נדחתה תביעת מבוטחת שלרכבה נגרם נזק של אבדן גמור שתבעה השבת החלק היחסי אגרת הרישוי שקיזז מתגמולי הביטוח ששולמה לה, וכך נאמר בפסק הדין:

אין חולק בין הצדדים, שהרכב התובעת עבר תאונה ובעקבות תאונה זו הוכרז רכבה כטוטאל לוס. אין גם חולק בין הצדדים, כי כתוצאה מהנזקים שנגרמו לרכב, קיבלה התובעת את מלוא נזקיה מחנתבעת, אם כי הנתבעת קיזזה מתוך חסכום המלא ששילמה לתובעת את הסך של 957 ₪ - קיזוז המתייחס לאגרה הרישוי של הרכב.

תביעה זו של התובעת כלל לא הייתה צריכה להיות מוגשת, וחבל על הזמן של הצדדים, משום שבפועל לתובעת לא היה חסרון כיס של הסך של 957 ₪, יען כי הקיזוז שנעשה ע"י הנתבעת, אשר בוצע בהתאם לתקנה 290א(ג) לתקנות התעבורה התשכ"א – 1961, סכום זה הוחזר בפועל לתובעת ע"י משרד הרישוי, וכפי שעולה מדברי התובעת, היא קיבלה את ההחזר של חסכום הני"ל עוד לפני הגשת התביעה.

לכן, העולה מכאן הוא, שאילו תביעתה של התובעת הייתה מתקבלת, הרי שבאופן כזה הייתה מקבלת התובעת כפל תשלום, דהיינו, גם את הסך של 957 ₪ מחנתבעת, וגם את הסך הני"ל כחזר רישוי ממשרד הרישוי.

בפועל, לא נגרם לתובעת כל נזק ע"י קיזוז חסכום שקיזזה הנתבעת, ולכן גם לא היה מקום להגיש תביעה זו.

סוף דבר, לאור האמור לעיל אני מחליט לדחות את התביעה, אך יש לציין לזכותה של התובעת, שהגישה תביעה כנה משום שהיא חשבה שהנתבעת קיזזה את חסכום הני"ל באופן שרירותי, ועובדה היא, שלמעט חזר חסך הני"ל, לא תבעה ולא הגזימה התובעת בתביעת סכום נוסף כלשהו בכתב תביעה זה.

משרד האוצר
אגף שוק ההון ביטוח וחיסכון
היחידה לפניות הציבור

דיון

16. הסוגיה העולה בפניות שבנדון מחייבת התייחסות להוראות החוזר.

17. המחירון משקף, בבסיסו, ערך שוק של כלי רכב במצב של קונה מרצון ומוכר מרצון במצב בו מתבצעת עסקה של מכירת רכב, קרי שהרכב ממשך להתקיים ורק עובר מיד ליד. כך גם נקבע בהגדרת מחירון בחוזר: (סעיף 1 בחוזר)

"קובץ מחירים וכללים שיטתי, מקצועי ובלתי תלוי המשמש לקביעת ערך שוק של כלי רכב מכל הדגמים בין קונה מרצון ומוכר מרצון ואשר מתפרסם ומתעדכן באופן סדיר, ושניתן לעיין בו בכל עת".

18. לעניין ערך הרכב נקבע בהמשך סעיף 1 בחוזר:

"ערך רכב בסיסי" - ערך הרכב המבוטח על פי המחירון ללא התחשבות במשתנים מיוחדים המשפיעים על ערך הרכב האמור, כגון: בעלויות קודמות, עבר תאונתי, קילומטראז', בלאי חריג ומיוחד (להלן - משתנים מיוחדים).

סעיף 2 בחוזר קובע כי:

"מבטח יפרט בכתב בפני המבוטח בשלב הצעת הביטוח, פירוט מלא של המשתנים המיוחדים שבמחירון העשויים להשפיע על ערך הרכב המבוטח לצורך חישוב תגמולי הביטוח במקרים של אובדן גמור, או לחילופין יפנה את המבוטח למשתנים כאמור במחירון.

מבלי לגרוע מהאמור, יכלול המבוטח בשלב הצעת הביטוח ובהבלטה מיוחדת הסבר מפורט בכתב למשמעות המשתנים המיוחדים והשפעתם על חישוב תגמולי הביטוח במקרה ביטוח, תוך פירוט 2 דוגמאות שכיחות לפחות. הסבר כאמור יכלול גם בדף פרטי הביטוח".

19. טענת חברת הביטוח היא שההערה במחירון (כאמור בסעיף 6 לעיל) היא, למעשה, משתנה מיוחדת כהגדרתו בחוזר.

20. אין בידינו לקבל עמדה זו.

21. את ההערה במחירון עליה מתבססת חברת הביטוח יש לראות בהקשר של עסקת מכירה ורכישה מרצון, כאשר המוכר והקונה יכולים לתמחר את יתרת התקופה שבה רשיון הרכב יהיה בתוקף כחלק ממחיר העסקה. בנוסף, יתרת התקופה שבה האגרה תהיה בתוקף יכולה להשתקלל בסכום הסופי של העסקה עם גורמים נוספים הקשורים ברכב המסויים: מצבו הכללי של הרכב, השפעת ביקוש והיצע לדגם המסויים ועוד ועוד¹. במילים אחרות, היתרה הנותרת של תקופת האגרה אינה בבחינת משתנה חד משמעי, העומד בפני עצמו בעת שנקבע סכום עסקת המכירה.

22. במקרה של אבדן גמור הרכב המבוטח חדל מלהתקיים – בין אם הוא אינו קיים יותר במקרה של גניבה ובין אם הוא מורד מהכביש ורשיון הרכב מבוטל לאחר שנגרם לו נזק קשה המחייב זאת. הדבר עולה גם מהנחיות משרד התחבורה, לפיהן החזר היתרה היחסית של האגרה מתאפשר רק במצב של אבדן גמור וגניבת רכב, במצב שבו רשיון הרכב מבוטח והרכב מורד מהכביש. כאשר נעשית עסקת העברת בעלות ברכב במהלך מכירתו מוכר הרכב אינו זכאי לקבל החזר עבור יתרת התקופה שבה רשיון הרכב בתוקף.

¹ בעמוד 2 במחירון, תחת הכותרת הפחתות נכתב: "כלל ידוע הוא שמחירו הסופי של רכב נקבע בהתאם למספר פרמטרים: מס' הקילומטרים שהוא גמע, מצבו המכני והכללי – כולל תאונות. ועיקר העיקרים היסטוריים הרכב. בשוק הישראלי להיסטוריית-בעלות לשעבר משמעות גבוהה".

משרד האוצר אגף שוק ההון ביטוח וחיסכון

היחידה לפניות הציבור

23. במקרים דנן חברת הביטוח ביצעה את הקיזוז מייד כחלק מתשלום תגמולי הביטוח. אולם, לפי הנחיות משרד התחבורה, המעודכנות ליום 16 במאי 2011 ושפורסמו באתר האינטרנט של משרד התחבורה², הטיפול בהחזר יתרת אגרת הרישוי אורך בין שלושה לשישה חודשים מיום הזנת הבקשה למערכת הרישוי. מכאן, שאם כטענת חברת הביטוח, ערך הרכב המלא ביום קרות מקרה הביטוח מגלם בתוכו את אגרת הרישוי, הרי שקיזוז מיידי יוצר מצב של אי תשלום מלוא תגמולי הביטוח תוך 30 יום כנדרש לפי הפוליסה התקנית.

24. במחירון אין מתודולוגיה סדורה³, ברורה ושקופה בעניין שיקלול "אגרת הרישוי יחסית לתקופת השימוש" במחיר הרכב ("המחיר הבסיסי" כהגדרתו בחוזר 2000/12). כיוון שחברת הביטוח מחוייבת, גם לפי הוראות החוזר וגם לפי הדין הכללי [לחלופין – מתוקף חובת ההנמקה למבוטח], להציג בפני המבוטח-תובע חישוב מסודר וברור שגם ניתן לבקר אותו (בין בתיקון החישוב ובין בהצגת חוות דעת נגדית), הרי שבהיעדר המתודולוגיה כאמור לעיל, לא ניתן לראות את האמור בהערה שבמחירון, משום משתנה מיוחד כהגדרתו בחוזר, כמו משתנים אחרים כמו: נסועה (קילומטריז' שהרכב גמע), מספר בעלויות קודמות ברכב, סוגי בעלות קודמת וכיוצ"ב, שלגביהם המחירון מציג מתודולוגיה - נוסחאות ברורות ופשוטות, כפי שגם נעשה בשני המקרים נשוא הכרעה זו.

25. גם אם "ערך הרכב הבסיסי" המופיע במחירון משקף מחיר ממוצע של עסקאות המכירה של דגם הרכב המבוטח שנעשו בסמוך למועד פרסום המחירון, הרי שאם שמדובר בהפחתה (או תוספת) מערך הרכב, החישוב של חברת הביטוח חייב להיות מדויק בהתאם לנתוני הרכב המסויים, ברור וניתן לביקורת⁴.

26. "ערך הרכב הבסיסי" הוא מעין ממוצע סטטיסטי של מחירי עסקאות מכירת כלי הרכב, אולם לכל אחד מכלי הרכב יתרת אגרת רישוי שונה, מסויימת. לפיכך, לא ברור כיצד האמור בהערה שבמחירון יכול לשקף את גילום תקופת האגרה ש"נוצלה" עד מועד קרות מקרה הביטוח ב"במחיר הרכב הבסיסי" של הרכב המסויים.

27. קיזוז יתרת אגרת הרישוי מיום מקרה הביטוח ועד למועד סיום התקופה שבגינה שולמה האגרה ללא חישוב מדויק של "ערך הרכב הבסיסי", ובכלל זה חישוב מדויק של ערכה של אגרת הרישוי ממועד ראשית האגרה ועד למועד הכרזת הרכב כ"אבדן גמור" ומחיקתו מהמרשם, קודם לקיזוז האמור, הוא, למעשה, שרירותי, ואינו ניתן לחישוב ולבקרה. ייתכנו אף מקרים, לפי שיטתה של חברת הביטוח בהם ייזק המבוטח פעמיים: פעם בקביעת "ערך רכב בסיסי" שיכלול תקופה קצרה יותר של ניצול אגרת הרישוי מהניצול בפועל ופעם בקיזוז יתרת תקופת אגרת הרישוי בשל מועד קרות מקרה הביטוח.

28. באשר לפסק הדין אליו הפנתה חברת הביטוח: לא מצאנו בפסק הדין התייחסות או דיון בשאלה שהוצגה על ידינו, קרי האם יש לראות בהערה שבמחירון משום משתנה מיוחד בהתאם לחוזר, ונראה שבית המשפט

² ראוי לציין שחל שינוי בנהלי משרד התחבורה בין שנת 2010 לבין שנת 2011: לפי נוהל מיום 9 ביוני 2010 במקרה של אבדן גמור החזר יתרת האגרה היה משולם ישירות לחשבון הבנק של בעל הרכב דרך חברת הביטוח. בנוהל מיום 16 במאי 2011 נקבע שבפני בעל הרכב עומדות שתי חלופות: פנייה ישירה של בעל הרכב למשרד הרישוי או פנייה באמצעות חברת הביטוח, כאשר ההחזר מבוצע ישירות לחשבון הבנק של בעל הרכב.

³ בשיחה שקיים מנהל מחלקת ביטוח כללי באגף עם בעל תפקיד בכיר במשרדו של השמאי לוי יצחק לא עלה בידי אותו גורם לתת הסבר לגבי המתודולוגיה העומדת בבסיס ההערה המופיעה במחירון מאז חודש יולי 2010.

⁴ ראו לעניין זה גם את הפירוט המופיע בעמוד 6 במחירון תחת הכותרת "הפחתה/העלאה בגין מצבה הספציפי של המכונית" ובמיוחד סעיפים 7 – 11.

משרד האוצר
אגף שוק ההון ביטוח וחסכון

היחידה לפניות הציבור

לקח, כמובן מאליו, שחברת הביטוח היתה רשאית לעשות שימוש בהערה האמורה. יצויין כי בית המשפט התרשם שהמבטוחת חשה שמדובר בקיזוז שרירותי.

29. אשר על כן, אנו קובעים שלא ניתן לראות בהערה במחירון עליה מסתמכת חברת הביטוח משום "משתנה מיוחד" כהגדרתו בחוזר.

הכרעה

30. לפיכך אנו מוצאים את התלונות מוצדקות, לפי הוראות סעיף 62 (א) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח) תשמ"א – 1981 [להלן: "חוק הפיקוח"] וקובעים שחברת הביטוח לא היתה רשאית לקזז את יתרת אגרת הרישוי כפי שעשתה במקרה זה.

31. לפיכך אנו מורים לחברת הביטוח להשיב לפונים את הסכום שקיזזו. הסכום יישא ריבית והצמדה כדין.

32. כמו כן אנו מורים לחברת הביטוח לחדול לאלתר מביצוע הקיזוז האמור בכל התביעות המתבררות ואלה שיוגשו בעתיד.

33. בהתאם להוראות סעיף 102 לחוק הפיקוח חברת הביטוח רשאית לערער על ההחלטה לבית המשפט המחוזי תוך 45 יום ממועד קבלת ההחלטה

בכבוד רב,

ליאורה הירשהורן, עו"ד
סגנית המפקח על הביטוח

העתק: אסף מיכאלי, מנהל מחלקת ביטוח כללי